

SERIE
HANDWERK

Restaureren en conserveren. Als 'boekendokter' herstelt Cor Knops (61) uit Munstergeleen alle mogelijke soorten banden en papier. Uit de 9e tot en met de 21ste eeuw. Zo nam hij de uiterst kostbare schetsboeken van Vincent van Gogh, de Blaeu Atlas Maior en een stafkaart uit het leger van Napoleon onder handen. Opdat ze na een grondige diagnose en een operatie met haast chirurgische precisie, de tand des tijds nog heel lang kunnen doorstaan.

DOOR FRANS DREISSEN

Een vaste hand en veel geduld

Zijn atelier ademt nostalgie. „Je moet in dit vak gevoel hebben voor historie”, zegt Cor Knops. „Er zijn heel wat boeken door quasi-restaurateurs verprutst.” De passie voor het vak is af te lezen aan de veelheid van instrumenten, chemische hulpmiddelen en soorten papier. Aan zijn scherpe oog, vaste hand en geduld ook. „We hanteren binnen de beroepsvereniging een ethische code. Je mag niks wijzigen, geen historische gegevens wegwerken. Oude reparaties moet je laten zitten, ook als ze minder esthetisch zijn uitgevoerd. Er mag niet zomaar een nieuwe band omheen.” Cor Knops is opgeleid tot leraar beeldende vorming, maar vond na zijn studie geen baan. „Ik heb in 1987 gesolliciteerd bij Schrijven Boekbinders in Sittard en drie jaar gewerkt aan het herstel van 800 leren banden uit een bieb in Friesland.” Hij verdiepte zich steeds meer in de restauratiekunst en vervolgde zijn pad als zelfstandige. De klantenkring - musea, universiteiten en bibliotheken - breidde zich snel uit. Elke klus begint met een grondige inspectie. Bij het gebruik van de verkeerde vloeistof kan verf uitlopen. Uit jarenlange zelfstudie en ervaring weet Cor Knops exact welk hulpmiddel en welk soort stiftsel en lijm hij moet gebruiken.

Prestigieus

Zijn meest prestigieuze opdracht was het restaureren van de schetsboeken van Van Gogh. Omwille van de waarde van het kleinood (destijds 60 miljoen gulden) gebeurde dat pietepetterige werk op locatie in Amsterdam. „Er waren veel prenten uit gescheurd en elders terechtgekomen. Die moesten weer worden teruggeplaatst. Je realiseert je zeker dat je iets van waarde in handen hebt. Ook heb ik gezien hoe expressionistisch Van Gogh was in schetsen en materiaalgebruik. Hij heeft zwaar met het potlood over het papier gekrast. Dat zag ik aan de achterkant van de schetsen. Tegelijkertijd was hij ook wel een beetje een sloddervos. Hij heeft zijn schetsboekjes meege-sjouwd in zijn plunje. Hier en daar zaten er nog wat klodders verf op.”

Voorzichtig

Het is behoedzaam 'opereren'; de uitdaging om iets te herstellen met vrijwel identiek materiaal. „Het technische, wetenschappelijke en chemische proces, maken het vak boeiend.” Het vergt concentratie. „Er gaan elke dag sloten koffie doorheen.” Kennisoverdracht is wel een probleem. Decennialange praktijkervaring breng je niet zomaar op iemand over. „Met inwerken ben je al drie, vier jaar bezig.” Volgens Cor Knops is vooral het gevoel voor historische essentieel. Opdat boeken in plaats van verprutst, toch echt bewaard blijven voor de eeuwigheid.

Cor Knops aan het werk in zijn atelier. FOTO'S ANNEKEK MUMMERS

Historische boeken als beleggingsobject

Cor Knops is naar eigen zeggen een van de circa tien boekrestaurateurs in Nederland die met hun werk hun brood verdienen. Er bestaat een tweejarige opleiding Praktische Boekrestauratie, maar er is ook een universitaire studie. Het vak is relatief jong (enkele tientallen jaren) omdat met name bibliotheken en universiteiten er amper geld voor over hadden. „Bovendien, de boeken liggen er al 500 jaar, die kunnen er nog wel wat jaren tegen.” De laatste tijd is er een florerende handel in historische boeken ontstaan. Particulieren hebben ze ontdekt als beleggingsobject.

